

Nr 10 dec 2007

Finlands

Synskadade

4 Nya medlemmar
i styrelsen

6 Temadag
i Oravais

8 Om
syntolkning

Innehåll Nr 10/07

- 3** Ledaren: Att göra sin röst hörd
- 4** Höstmötet 2007
- 6** Ny forskning om punktskrift
- 8** Temadag i Oravais
- 10** Mer än tusen ord, om syntolkning
- 12** Gott betyg för tredelad kurs
- 15** Glasögonutdelning under Blindveckan
- 16** Meddelanden
- 17** Generalförsamlingen
- 18** Kåseriet: Närståendevård
- 19** Juridisk rådgivning
- 20** Meddelanden från distrikten
- 22** Julhälsningar
- 24** Annonser: Vintertemaläger

Finlands Synskadade är medlemstidning för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 10 nummer/år i svartskrift, punktskrift, på CD och som elektronisk version, se www.fss.fi/aktuellt/fs. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 96. Nummer 1/2008 utkommer 1.2., manusstopp 10.1.

Utgivare: Förbundet Finlandssvenska Synskadade rf, Nylandsgatan 25 A 6, 00120 Helsingfors
Tfn 09-6962 300

Chefredaktör: Sofia Stenlund,
Tfn 09-6962 3017, e-post: sofia.stenlund@fss.fi

Meddelanden och annonser mottas av chefredaktören.

Prenumerationer och adressändringar:

Susanna Antell, tfn 09-6962 3026,
e-post: susanna.antell@fss.fi

Pärmbild: Patrik Paulin, Gabriella Fredriksson

Foto: Sofia Stenlund

ISSN 0789-5739

Näkövammaisten Keskusliiton kirjapaino,
Helsingfors 2007

Att göra sin röst hörd

I år firades Blindveckan med en kampanj vars motsvarighet inte finns i synskadeorganisationernas 100-åriga historia. Kampanjen riktade sig till kommunala beslutsfattare i hela Finland, närmare bestämt fullmäktigeledamöter i Finlands 416 kommuner. Kampanjen var ett samarbete mellan FSS och Synskadades Centralförbund. Kampanjen gick ut på att fullmäktigeledamöter i Finland skulle få ett paket med simulationsglasögon och ett tankeväckande följebrev därtill. En del kommuner – närapå hälften av alla Finlands kommuner – besöktes personligen av synskadade kommuninvånare. Övriga kommuner fick materialet per post. En kampanj så storskalig som denna kommer knappast att ordnas på en lång, lång tid. Kanske igen om 100 år...

Syftet med årets kampanj var att ge ledamöterna något konkret och på det sättet göra dem uppmärksamma på de utmaningar synskadade möter i vardagen. Budskapet var "Se efter hur besluten ser ut genom dessa glasögon".

Utan distriktsföreningarnas engagemang skulle kampanjen inte ha varit möjlig att genomföra. Jag vill framföra mitt varmaste tack till distrikten. Jag hoppas att besöken också har varit en positiv upplevelse. Alla besök har varit olika och kampanjen har också varit en utmaning för oss.

Att få gehör för sina krav är inte alltid lätt. Den konkreta gesten följs förhoppningsvis av konkreta förbättringar i bl.a. samåkning, tillgång till information, hinderfrihet och huvudstadens metrotrafik. "Många bäckar små gör en stor å", säger det gamla ordspråket. Allt som görs behöver inte ens innebära enorma investeringar, utan enbart att man börjar tänka på ett nytt sätt.

Nästa år är Blindveckans tema "Hjälpmedel och ledsagare möjliggör en enkel vardag" (fri översättning). Det återstår att se vad som händer då – planeringen kör igång på vårvintern – men i väntan på det fortsätter vi göra oss hörda och ger inte upp!

Aktivt höstmöte 2007

Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f.:s höstmöte hölls i år på Hotell Waltikka i Valkeakoski. Mötesdeltagarna var många, närmare 100, förmodligen delvis eftersom flera styrelseposter stod till förfogande och medlemmarna ville vara med och påverka. I tur att avgå var förutom förbundsordförande även två ledamöter, Sigrún Bessadottír och Johan Sundholm samt förrättades även ett fyllnadsval för Hans Åhmans post.

Förbundets ordförande Gunilla Löfman inledde med att tacka för distriktens aktivitet under Blindveckans kommunstafett.

- Vi har lyckats med att få ut vårt budskap, berömde Gunilla Löfman.

Ordförande nämnde också temadagen i Oravais samt styrelsebesöken i distriktet. Under mötet fanns även en miniatyrmodell av det nya verksamhetscentrat på plats.

Mötet inleddes med att välja mötesfunktionärer. Till ordförande valdes Stefan Andersson. Rösträknare blev Anna Siironen, Magnus Nyström och Tom Östman. Biträdande mötesordförande blev Stefan Tuovinen, biträdande mötessekreterare informationschef Maria Finström och protokolljusterare blev Isak Sand och Raija Österlund.

Den första punkten på föredragningslistan var verksamhetsplanen för 2008.

Bland de ärenden som väckte debatt och diskussion fanns bland annat punktskriftsverksamheten, seminarium för distriktet angående extern finansiering, verksamheten för män, samt uppläsningen av textremsan på svenska. Ett av de ämnen som diskuterades ivrigt var även projektet den finlandssvenska digitala taltidningen.

Vidare fastställdes arvoden för förbundets styrelseledamöter, ordförande och viceordförande. Även arvoden för medlemmar i arbetsgrupper justerades. Under lördagen nominerades även kandidaterna till söndagens val av ordförande och styrelseledamöter. De nominerade var Gunilla Löfman för ordförandeposten. För de två styrelseplatserna respektive fyllnadsvalet nominerades Sigrún Bessadottír, Patrik Paulin, Gabriella Fredriksson, Johan Sundholm, Harold Henriksson, Paulina

Hannus och Jarkko Setälä. Lördagskvällen avslutades med middag och dans.

På söndagen behandlades förbundets budget. I sammanhanget togs flera ärenden upp, bland annat PratSam-projektet och Arabiastranden. Medan rösterna räknades under söndagens möte fick ljudmarkeringen vid ingången till det nya verksamhetscentrat en egen diskussion. Åsikterna var delade och de olika alternativ till ljudsignal som diskuterades var fågelsång, hundskall, knackningar och musik. Diskussionen avslutades med tillägget att

åsikter kan riktas till de berörda i uterumsarbetsgruppen.

Röstningen omfattade 70 röstberättigade medlemmars åsikter. Gunilla Löfman omvaldes som förbundsordförande och tackade för fortsatt förtroende. Till nya ledamöter från och med 2008 valdes Gabriella Fredriksson och Sigrún Bessadóttir med vardera 38 röster. I fyllnadsvalet fick Patrik Paulin den största röstmängden. Gunilla Löfman avslutade mötet med att tacka för ett aktivt möte.

Text och foto: Sofia Stenlund

■ Omvalda förbundsordförande Gunilla Löfman tackade för fortsatt förtroende. Till höger om henne vi ser Medlemsbandets rapportör Paulina Hannus, mötesordförande Stefan Andersson, mötessekretare Marita Tierala och biträdande mötessekretare Maria Finström.

Ny forskning om punktskrift

- När jag var lärare i Stockholm för 41 år sedan började jag fundera över om man kan läsa både punktskrift och vanlig skrift om man har lite syn. Då kunde ingen svara så mitt forskningsintresse vaknade. Jag ville veta!

Så sa Ph.D Kerstin Fellenius då hon föreläste under ett punktskriftsseminarium arrangerat av FSS, Svenska Skolan för synskadade och Svenska studiecentralen som hölls den 9-10 november.

Kerstin Fellenius är nyligen pensionerad lärare och har jobbat med synskadade barn och deras inläring. I inledningskedet började hennes forskning med en mindre undersökningsgrupp, och undersökningsresultaten visade att det inte fanns något som störde förmågan att lära sig både svartskrift och punktskrift.

Efter detta blev forskningen mer omfattande, och andra liknande projekt tog vid. Dessa sammanfattade Kerstin Fellenius till en avhandling. Sedan dess har hon fungerat som lärarutbildare. Det ursprungliga intresset för punkt-

skriftens möjligheter väcktes under studietiden.

- Mitt möte med en lite pojke under lärarutbildningen på ett studiebesök intresserade mig, det här vill jag jobba med! Jag har ingen personlig relation till punktskriften, bara nyfikenhet och spänning, förklarar Kerstin.

Kerstin Fellenius använder sig själv främst av punktskriften i kommunikationssyfte. För närvarande är hon handledare för en doktorand, och kommunikationen sker på punktskrift. Från att ha lärt punktskriftselever i sjuårsåldern är cirkeln nu sluten i och med att Kerstin har möjlighet att handleda en doktorand.

Men vad är då skillnaden mellan att lära barn och vuxna punktskrift? Vuxna har en läsförmåga att utgå ifrån och i många fall sämre känsel än barnen.

Detta innebär att inlärningsprocessen medför vitt skilda problem. Också skillnaden mellan punkt och svartskrift är intrikat. Seende barn tar in hela ord, något som är svårt i punktskrift. I punktskriften måste vi jobba mer på bokstavs nivå, och fokusera på bokstavens struktur, inte form. Seende kan sätta en ring runt en bokstav utan att ta med halva nästa. Det är betydligt svårare att hitta enskilda bokstäver i punktskriftstext. Trots allt betonar Kerstin Fellenius att hon är ute efter det meningsfulla i texterna, och att skriftspråkets betydelse i samhället bör betonas mer.

Till de framtida utmaningarna hör att värna om skriftspråket. I den komplicerade skolmiljö som präglar barn idag ska man ska läsa fort, och då är det lätt att ta till lyssnandet!

- Det är farligt om vi tappar skriftspråket! Vi måste vara medvetna om att varje människa har rätt till ett skriftspråk.

Under seminariedagarna hölls diskussion och inlägg av bland andra Maria Rutenberg, punktlärare vid Arlainsitutet samt Mona-Lisa Möller, specialklasslärare och magister i synpedagogik.

Text och foto: Sofia Stenlund

■ Vi måste värna om vårt skriftspråk, betonade föreläsare Kerstin Fellenius.

Stor uppslutning på temadag i Oravais

Över hundra förbundsmedlemmar och andra intresserade samlades då en temadag i Oravais arrangerades i samband med Blindveckan. Evenemanget arrangerades i Oravais Vårdshus den 14 november.

Transporter från hela Österbotten förde intresserade medlemmar mot Oravais på onsdagsförmiddagen. Temadagen, som arrangerades av FSS, Vasa Svenska Synskadade och Norra Österbottens Svenska Synskadade riktade sig till anhöriga, synskadade, kommunanställda och beslutsfattare samt till alla intresserade. Programmet inleddes med lunch, och efter detta följde en föreläsning av Lars-Morten Losvik med temat "Styrka och mod till förändring". Losvik koncentrerade sig på verktyg för positivt tänkande.

Förvänta dig det bästa!

- Vi måste njuta lite mer av dagen och inte gnälla för allt som är åt skogen. Vi ska ta tillfället att vara här, just idag ska vi njuta av att vara här i Oravais, inspirerade Losvik.

Han fortsatte med att presentera tre ledord: "välsigna nuet", "tro på er själva" och "förvänta dig det bästa". Också ord som engagemang och livskvalitet dök upp i hans föreläsning.

- Motivation och glädje har ingenting

med ålder att göra. Det har att göra med aktivitet!

Lars-Morten Losvik uppmanade de närvarande att testa och prova nya hjälpmedel, att bryta vanor och ta sig ur bekvämligheterna.

Föreläsningen inspirerade deltagarna till många diskussioner och nya tankar.

Efter detta fanns möjlighet att prova på olika workshops, som Pimé café, presentation av PratSam, punktskrift och hjälpmedel. Mörkercaféet var välbesökt, precis som hjälpmedelsförevisningarna. Mikael Toivainen från den egna firman Visual Focus, presenterade olika möjligheter som underlättar vardagen. Hedvig Carlsson från Petsmo var en av de intresserade som provade på olika alternativ bland de vita käpparna.

Många alternativ bland hjälpmedlen

- Jag har varit medlem i ett par år, berättar Hedvig Carlsson. De hjälpmedel jag har är förstoringsglas och talande klocka, men nu funderar jag på om en käpp skulle vara ett bra stöd.

Mikael Toivainen förklarar att man kan använda sig av en liten käpp i början, en som man kan ta fram ibland då man behöver. Mikael har fungerat som massör i åtta år, men på grund av sitt teknikintresse och det snäva utbudet av hjälpmedel startade han sitt företag i slutet av juli i år. Företaget importerar hjälpmedel som till exempel läs-TV, vita käppar och lampor. Företagsidén fick fart då Mikael Toivainen, själv retinitiker, fick sin diagnos 1991 och behövde sina första hjälpmedel.

Då temadagen i Oravais avslutades på eftermiddagen var många tankar väckta hos deltagarna.

■ Många olika hjälpmedel förevisades.

Text och foto: Sofia Stenlund

■ Mikael Toivainen förevisar vita käppar för Hedvig Carlsson.

Mer än tusen ord

– syntolkning ger upplevelse för många sinnen

En bild säger mer än tusen ord, men med tusen ord kan man måla upp en bild. Detta sammanfattar i princip syftet med syntolkning, men det gäller inte bara bilder och bildkonst utan också annan form av kultur. Dans, filmer, skulpturer och teater kan gestaltas även för synskadade med hjälp av den länk en syntolk utgör.

Syntolkning är en specifik metod som till någon del kompenserar synförlusten. Den ger information om det som sker utanför den synskadade personens synsfär. Syntolkning innebär att man beskriver och berättar, benämner ting och uppmärksammar företeelser så att publiken med hjälp av hörsel, känsel, lukt och smak kan ta till sig det andra tar in genom synsinnen.

I exempelvis de anglosaxiska länderna är syntolkning ett redan etablerat begrepp, men även i Finland har ett visst intresse uppvisats. Synskadades Centralförbunds kulturavdelning har under de senaste åren arrangerat två kurser där något tiotal intresserade utbildats i att tolka teater, film och konst ur en synskadades synvinkel.

- Syntolkning innebär att ett visuellt budskap "översätts" till andra sinnen via en syntolk, förklarar Mikko Ojanen som är ordförande för Synskadades Central-

förbunds kulturavdelnings syntolkningsarbetsgrupp.

Syntolkning innebär rent konkret olika saker beroende på vilken kulturyttring det är fråga om. I filmer och teaterpjäser är syntolkens uppgift att mellan de egentliga replikerna berätta vad som sker i bild. Om handlingen är mycket komplicerad eller har en omfattande rollista kan syntolken ge en inledande beskrivning av miljö och roller. Är det fråga om bildkonst eller konsthantverk beskriver syntolken ytor, färger, höjder och material. Syntolken beskriver vad han eller hon ser och förmedlar detta verbalt. Tolken kan också bidra med egna jämförelser, tolkningar eller paralleller, men då bör det uttryckas att det är fråga om egna åsikter.

Under ett seminarium som arrangerades i november i år fick olika represen-

tanter för museer och andra kulturinstanser bekanta sig med syntolkningen och dess möjligheter. Syntolkningen är en tillgänglighetsfråga som direkt berör kulturinstansernas förmåga att tillgodose alla sina kunders behov. Det förutsätter kreativa lösningar och att man frångår "vitrintänkandet", alltså att alla föremål finns tillgängliga för andra sinnen än synsinnet. Nyckeln är att utgå från upplevelse och interaktion, samt insikten att alla besökare gagnas av stimulans för många sinnen. Redan idag är initiativen många. På vissa museer kan man få en taktik överblick med hjälp av miniatyrer, hjälpmedel som förstoringsglas finns tillgängliga och vissa instanser har investerat i mörkerlådor där man kan känna på föremål. På vissa ställen har bildkonst kompletterats med en så kallad aistilaukku, en samling för alla

sinnen som kan innehålla textilier, föremål eller en reliefbild. Vissa teaterföreställningar ger synskadade möjlighet att känna på rekvisita och kostymer, de får inledningsvis röstprov och presentationer av skådespelarna och deras roller.

Anu Aaltonen och Jussi Johnson är två av de syntolkar som utbildats under Synskadades Centralförbunds kurser. - Allt kan syntolkas! menar Anu Aaltonen. Det som kan vara en utmaning är abstrakt konst och dans.

Den första syntolkade filmen på DVD i Finland är "kansainvälistä menoa" som lästes in av Peter Franzén 1994. Idag finns ett flertal syntolkade filmer. Även Norra Österbottens Svenska Synskadade har utbildat några syntolkar.

Text: Sofia Stenlund
Foto: kulttuuriakaille.info

- Genom känsel-, hörsel- och luktsinnet kan man komplettera en bild.

Gott betyg för tredelad kurs

Ett led i Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f:s punktskriftsprojekt, Braille-projekt, var den tredelade grundkursen i punktskrift som med betygsutdelning avslutades i Nykarleby Kristliga Folkhögskola 28 september 2007.

De två första kursveckorna hölls i mitten av april och i början av juni. I sitt nya punktskriftsprojekt satsar FSS r.f. stort på utbildning i punktskrift för vuxna och försöker höja statusen på punktskriften. I stället för sporadiska kurser har förbundet i dag en helhetsplan med systematiskt upplagd undervisning. FSS r.f:s arbetsgrupp för punktskrift planerar kurserna på lång sikt. Som ledare för Braille-projektet fungerar Tessa Bamberg. Ett antal punktskriftsinstruktörer har utbildats för att få igång utbildningen för synskadade i olika delar av Svenskfinland. Kurser ordnas även för föräldrar med synskadade barn och för personal som har kontakt med synskadade. Barnen lär sig läsa och skriva punktskrift i skolorna för synskadade i Helsingfors och Jyväskylä.

Globalt språk

Det har gått nästan tvåhundra år sedan fransmannen Louis Braille uppfann den sinnrika punktskriften. Den har inte förlorat sin betydelse i vårt datoriserade informationssamhälle. Tack vare användningen av punktdisplay vid läsning av datorskärmen har punktskriften upplevt en stark renessans. Datorns talsyntes och display kompletterar varandra. Det finns information som är mycket svår att ta del av bara genom hörseln t.ex. tabeller med en massa siffror. Samma gäller recept eller text där det finns en mängd främmande ord och vetenskapliga termer. Budskapet går bättre fram när man läser långsamt i egen takt och upprepar vid behov. Inläst text är även tolkad en gång. Det är bättre att själv få läsa och bilda sin egen uppfattning. Punktskrif-

ten lämpar sig bättre än inspelningar när det gäller att göra egna anteckningar som senare kan läsas.

Genom FN har punktskriften fått internationell status. UNESCO fastställde år 1954, genom en deklARATION, att Brailles punktskrift bör vara ett enhetligt undervisningssystem överallt i världen. Utan punktskriften vore världens miljoner synskadade analfabeter. Celia synskadades bibliotek i Helsingfors har ett stort och mångsidigt utbud av punktlitteratur. Med modern teknik kan nya punktböcker i framtiden publiceras samtidigt som den grafiska versionen. Den sjunde och avslutande delen i Harry Potter-serien kom i år i

engelsk version samtidigt ut i punktskrift. Antalet tidningar i punktskrift ökar hela tiden. Av FSS r.f:s punktskriftstidningar kan nämnas "Oss emellan" som distribueras till alla punktläsare som vill ha den. Innehållet trycks delvis i glestryck och kan därför även fungera som lästräningsmaterial för nya punktskriftsanvändare. Noter kan även läsas med punktskrift. Det finns speciella läroböcker för notläsning. Konsumtionsvaror och andra artiklar får allt mera punktmärkning. Som exempel kan nämnas att andelen läkemedel som är försedda med punktskrift ökar hela tiden. Senast i oktober år 2010 bör alla mediciner som saluförs vara försedda med punktskrift enligt

■ På kursen deltog Patrik Paulin, Ritva Hagelberg, Tor Hanner, Tessa Bamberg, Åsa Mickelsson, Stina Lähdesmäki, David Liljefors, Arto Vanhanen, Börje Kukkonen och Klas Lindfors.

en ny lagstiftning. En helt ny teknik för att förse läkemedelsetiketterna med punktskrift har utarbetats i Danmark. Genomskinliga punkter sprutas digitalt på etiketten utan att dess grafik och läsbarhet för seende störs.

Man utvecklar hela tiden ny teknik för punktskriftsläsare. En seende läsare arbetar med att integrera innehållet i en text genom att hoppa fram och tillbaka i den med ögonen. En synskadad kan med sina fingrar skumma texten dels med verklig läsning dels med transportsträckor. Flera fingrar t.o.m. ring- och lillfingret kan inövas för att följa texten samtidigt. För att spara papper, pengar och tid har ett speciellt förkortningssystem införts i många länder. Kortskriften är ett slags stenografi. Ett brailletecken betyder då inte bara en bokstav utan ett helt ord, en ordgrupp eller en stavelse. I finskspråkiga böcker och tidningar användes inte kortskrift. I Sverige är den delvis i bruk och på de punktskriftskurser som FSS r.f. ordnar lär man ut förkortningssystemet.

Punkt och slut

På FSS r.f:s tredelade grundkurs i punktskrift i Nykarleby deltog åtta synskadade personer. En del av dem hade varit i kontakt med punktskriften tidigare, medan den för andra var helt ny. Som lärare fungerade punktskriftsinstruktörerna Tessa Bamberg, Tor Hanner och David Liljeroos. Seende kursassistenter under Maj-Britt Strandbergs ledning hjälpte till med ledsag-

ning och andra uppgifter. Kursveckornas dagsprogram var tämligen lika. Under kursen fick eleverna lära sig om punktskriftens historia och uppbyggnad. De fick även i början pröva på att rita olika figurer med punktskriftsmaskinen. Kursisterna arbetade i små grupper under instruktörernas ledning. Man fick lära sig alfabetet, skiljetecknen, att skriva och läsa ord och korta meningar.

Skrivkonsten inövades både med maskinen och regletten. Studierna lättades upp med gymnastik, frågesport samt med domino- och kortspel. Under eftermiddagen fanns tid för vila eller motion. En timme hade även reserverats för gemensam aktivitet. Under en av dessa timmar föreläste Maj-Britt Strandberg om människokroppens hud, dess vård och sjukdomar. Vid samma tillfälle berättade Arto Vanhanen om hälsosamma frukter och bär. Under den tredje kursveckan besökte kursen Norra Österbottens Svenska Synskadade r.f:s medlemsträff på Fyren i Jakobstad. Där bjöds på kaffe och visades den syntolkade svenska filmen "Störst av allt".

Under kursens utvärderingstillfälle gav eleverna ett gott betyg för kursen. Vid slutdimissionen utdelades betyg både i punkt- och svartskrift, dock utan vitsord. Kursledarna och assistenterna fick små minnesgåvor av kursdeltagarna.

Text: Arto Vanhanen
Foto: Maj-Britt Strandberg

”Kom ihåg oss i beslutsfattandet!”

I år firas Blindveckan med en nationell kampanj som riktar sig till kommunala beslutsfattare. Kampanjen är ett samarbete mellan FSS, Synskadades Centralförbund och deras distriktsföreningar. Under kampanjen delar distriktsföreningarna ut simulationsglasögon till fullmäktigeledamöter i hela Finland. Svenska Synskadade i Mellersta Nyland r.f. och Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset ry besökte Helsingfors stadsfullmäktige onsdagen den 14 november. I audiensen deltog ledamöter från sex av Helsingfors nio fullmäktige grupperingar: Maija Anttila (sdp), Yrjö Hakanen (fkp), Elina Moisio (de Gröna), Hanna-Kaisa Siimes (vf), Heikki Karu (saml) och Olli Sademies (sf). Inga representanter för centerpartiet, kristdemokraterna eller sfp deltog.

HUN:s ordförande Timo Lehtonen inledde sitt anförande med att dela ut simulationsglasögonen. Lehtonen lyfte fram hinderfriheten i staden och påpekade att bl.a. upplysningar på hållplatser och

avlägsnande av reklamskyltar på gatorna gör det lättare för synskadade att röra sig i stan. Sigrún Bessadottir, som representerade Svenska Synskadade i Mellersta Nyland, konstaterade: ”Hinderfriheten är språklös, men det är också viktigt att trygga den svenskspråkiga servicen för synskadade.”

Gesten mottogs positivt av ledamöterna och samtliga ledamöter påpekade att det finns mycket man kan göra att öka synskadades trygghet i huvudstadsregionen. Synskadade är en liten minoritet, men en väldigt utsatt sådan i en storstadsomgivning. Därför är det viktigt att synskadades behov tas i betraktande när besluten fattas.

Alla FSS distriktsföreningar har deltagit i kampanjen genom att besöka en eller flera kommuner i regionen. Ett stort tack till er alla som gjorde denna kampanj möjlig!

Text och foto: Maria Finström

I FS nästa nummer kommer en rapport om hur kampanjen utföll i Österbotten.

Meddelanden

Utlåningen av C-kassetter från Celia upphör i slutet av 2007

I början av 2008 övergår Celia helt och hållet till Daisy-talböcker på cd-skivor. Utlåningen av talböcker på c-kassetter upphör i slutet av 2007. Alla böcker på c-kassett ska returneras till Celia som vanligt efter lånetidens slut.

Utlåningen av c-kassetter upphör lite tidigare än planerat, eftersom produktionen av Daisy-böcker och överföringen av det gamla bokbeståndet till Daisy-format har framskridit väl. Övergången till Daisy-böcker förbättrar bibliotekets tjänster och gör det möjligt att erbjuda tillgängligt biblioteksmaterial till fler kunder.

Om du är Celias kund och vill fortsätta låna talböcker även 2008, men inte har en Daisy-spelare, ta kontakt med bibliotekets kundtjänst så fort som möjligt!

Mer information om Daisy-talböcker fås från bibliotekets information per telefon 09-2295 2210 eller per e-post biblioteket@celialib.fi.

Kom med och fira Brailledagen!

Med anledning av den internationella Brailledagen arrangerar förbundets punktskriftsarbetsgrupp i samarbete med Vasa Svenska Synskadade FSS årliga Brailledag.

Plats: Vasa Svenska Synskadades verksamhetscenter Lyktan.

Tid: Lördagen den 19.1 2008. Närmare tidpunkt meddelas på Medlemsbandet.

Under evenemanget koras årets Brailör samt annat program.

Arrangör: FSS punktskriftsarbetsgrupp och Vasa Svenska Synskadade r.f.

Handikappanpassad hemsida på Åland

Landskapsregeringen på Åland ska anpassa sin hemsida så att också synskadade ska förstå vad det står, informerade Ålands Radio i oktober. Detta efter att Ålands Synskadades förening påpekat att sidan inte är lämplig för alla. Med hjälp av en programvara som troligen ska installeras någon gång i november kommer man att kunna lyssna på allt som står på hemsidan genom att man markerar ett textstycke och får det uppläst. Tekniken används redan av den svenska regeringen och användarna själva behöver inte installera något program för att kunna ta del av tjänsten. Det kommer att kosta landskapet 2000 euro att köpa in och 200 euro per månad för att anpassa hemsidan och göra den tillgänglig för personer med nedsatt läsförmåga.

Generalförsamlingen 2007

Generalförsamlingen 2007 i Jakobstad var den fjärde i ordningen som arrangeras. Med Generalförsamlingen avses ett riksomfattande samarbete vars mål är att etablera en gemensam handikappolitisk strategi som tillvaratar samtliga funktionshindrade personers intressen oavsett ålder i Svenskfinland. Strategin formuleras till ett åtgärdsprogram som årligen ratificeras av Generalförsamlingen.

Margareta Pietikäinen höll ett anförande under rubriken "vikten av samarbete". Hon betonade alla gruppers jämlika mänskliga rättigheter och ansåg att det är allas vår uppgift att ställa krav på den nuvarande regeringen angående det Handikappolitiska programmet. Även hon betonade det nationella handikapp-samarbetet. Dessutom påpekade Pietikäinen vikten av arbete kommunalt i de lokala handikappråden; "alla ska vara pådrivande i handikappråden, handikappade, tjänstemän och politiker!" Margareta Pietikäinen avslutade med en önskan om ett Handikappombud som långvarigt initiativ.

Invalidförbundets ordförande Pekka Tuominen valde i ovanstående sammanhang att lyfta fram samarbetsaspekten ur ett kritiskt perspektiv, han konstaterade att ju mer vi delar upp handikappgrupperna i enskilda diagnosgrupper, desto mindre inflytande har vi. Han inflikade också att handikappolitiken aldrig bör alliera sig med politiska partier.

Ulrika Krook presenterade riktlinjer för det handikappolitiska programmet. Projektet ska tjäna alla funktionshindrade i Svenskfinland. Hon tog även upp ratificeringen av FN-konventionen om mänskliga rättigheter. Det handikappolitiska programmet är ännu under arbete, även om processen intensifierats. Strategin ska nu behandlas av en nytillsatt styrgrupp som har utformningsansvar. Sixten Snellman från Yrkesträningsskolan Optima presenterade de möjligheter deras skola har att erbjuda. Utbildning var också en av rubrikerna för gruppdiskussion. De övriga var KSSR-processen under ledning av Pehr Löv samt FN-konventionen vars diskussionsledare var Ulrika Krook. Generalförsamlingen avslutades med supé.

Text: Sofia Stenlund
Foto: Lotta Lehto

■ Margareta Pietikäinen, en av talarna.

Kåseriet | Ann-Sofi Rosendahl

Närstående- vård

Mina underbara föräldrar har firat jubileum i dessa dagar och det har gett upphov till vissa reflektioner hos mig. Vad är dessa kärlekens vingar gjorda av, föräldrarnas omsorger om sina barn som gör att vingarna bär och orkar lyfta varje gång i alla väder? Ingen av mina föräldrar har lätt att ta till brösttoner men i ett svagt ögonblick har det ändå medgetts att deras har varit att bland annat ge mig ett meningsfullt liv där jag fortfarande kan vara aktiv trots min grava synskada. De har stöttat mig och på alla sätt gjort min väg lättare att vandra. De har båda ställt upp som ledsagare. Pappa har fungerat som min privata chaufför och fört mig på alla mina möjliga och omöjliga uppdrag. Mamma har hjälpt mig med den personliga omvårdnaden, kläder, mat och kulturella aktiviteter för mig och mina

vänner. Varför är inte närståendevården värd någonting i dagens samhälle? Tänk om FSS kunde vara föregångare och öppna en fond som är till för att stöda våra, de synskadades, stöttepelare i vått och torrt. Jag skulle bra gärna ha lust att göra som huvudrollsinnehavaren Tevje i musikalen "Spelman på Taket" och klämma i med mycket känsla i sången "Om jag hade pengar" där han bad Gud om att ha förbarmande och skicka ner en slant till hans privata behov.

Utan våra närmaste och närstående anhöriga skulle många av oss synskadade stå oss ganska slätt. Jag tycker att FSS kunde ha någonstans dit man kan vända sig om man vill ge lite uppmuntran åt personer som stöttat och väglett en efter att man blivit synskadad. Tänk om man kunde bidra till att ge sin vän stipendium så att man kunde unna sig en lyxhelg på badhotell utan problem med matlagning och andra triviala vardagssysslor, att bara få vila ut och njuta av varandras sällskap till exempel. Avslutningsvis vill jag bara säga för egen del att "om jag hade pengar", då skulle jag nog se till att jag fick föräldrafria helger åtminstone en gång om året. Inte för att jag vill bli av med dem utan däremot för att jag tycker så mycket om dem och vet hur viktigt det skulle vara för dem att få tillgång till den kraftkälla som vila och avkoppling innebär ibland.

Ann-Sofi Rosendahl

Juridisk rådgivning

Principer och rådgivningstider

Rådgivning

Du kan kontakta rådgivningen om:

- Du är svenskspråkig.
- Du önskar få rådgivning eller information om funktionshindrades rättigheter.
- Du själv är funktionshindrad, närstående till en funktionshindrad, organisationsanställd, socialarbetare, företräder en handikappförening eller i övrigt arbetar med handikappfrågor.

Principer för rådgivningen

- Rådgivningen är kostnadsfri.
- Du kan kontakta rådgivningen via e-post, post eller telefon. Det finns telefontider för när du kan ringa. Telefonsamtalet betalar du själv.
- Det juridiska ombudet informerar och ger råd, sen beslutar du själv vad du gör.

Tyvärr tar inte projektet Juridiskt ombud, det juridiska ombudet eller Finlands svenska handikappförbund ansvar för enskilda fall eller för utgången av ett ärende om rådgivningen kontaktats. Det juridiska ombudet företräder inte enskilda funktionshindrade vid en eventuell rättslig process.

- Allmänna frågor som gäller många funktionshindrade har förtur.

Exempel på uppdrag som inte hör till det juridiska ombudet:

- Uppgörande av besvär. Det juridiska ombudet skriver inte besvär för enskilda funktionshindrade.
- Fungera som ombud för en funktionshindrad i en rättsprocess.
- Det juridiska ombudet fungerar inte allmänt som de funktionshindrades rättsliga ombud (jurist).

Rådgivningstider

Tisdagar 13.00 – 16.00

Torsdagar 9.00 – 12.00

På grund av tjänsteuppdrag kan tiderna för rådgivningen ibland variera eller enskilda rådgivningsdagar inställas. Information om detta finns på Finlands svenska handikappförbunds hemsida.

Meddelanden från distrikten

Svenska synskadade i Västnyland r.f.

Det nya årets första månadsträff infaller lördagen den 12 jan.2008 kl. 13.00 i verksamhetscentret Lyan, Prästängsgatan 12, Ekenäs. Kaffe med dopp och program. Transporten ordnas som vanligt. Anmälningar senast torsdag 10 jan.-08 till Bjarne Sandberg tfn 040-544 8313 eller till Birgitta Nordström tfn 019-241 1233. Hjärtligt välkommen! Styrelsen.

Vasa svenska synskadade r.f

Vi har julfest lördagen den 15 december kl 15.00 på Lyktan, Skolhusgatan 40 C. Vi samlas kring mat, sång och trevligt program. Julmiddagens pris är 20 euro/person. Busstransport ordnas. Anmälningar till Kirsti på kansliet tfn 317 0654 senast Onsdagen den 5 december.

Svenska Synskadade i Östnyland r.f.

Svenska Synskadade i Östnyland håller sin julfest måndagen den 17 december klockan 17 i restaurang Hanna-Maria Mellangatan 8 i Borgå. Program och julmiddag. Pris: 10 euro, plus att vi samlar in en julslant till vårt fadderbarn. Anmälningar senast 9.12 till: Lovisanejden: Rose-Marie 533467 Marita 5244092 eller Stina 582514. Välkomna! Styrelsen

---

Ålands Synskadade r.f.

Ålands synskadade har sin julfest på Ankaret den 15 december kl 17.00
Årets lucior uppträder. Julbord, lotteri. Alla hjärtligt välkomna. Anmälan till Ann-Mari Mattsson tel 38824 före 8 dec.

Ålands synskadade höll sitt höstmöte den 10 november på syncentret Ankaret. Mötet var välbesökt, livliga diskussioner. Till nu styrelse för år 2008 valdes till ordförande Bern Löfman, vice ord. Lisbet Eriksson samt styrelsemedlemmar Börje Troberg, Dorrit Mattsson, Mary Niemi och Sven-Olof Eriksson. Vi önskar den nya styrelsen lycka till med sitt arbete.

Norra Österbottens Svenska Synskadade r.f.

Julfesten hålls lördagen 8.12 kl. 14.00 i Karleby vid Villa Elba. Vi bjuds på en traditionell julmiddag och stämningsfullt program. Priset för synskadade och ledsagare är 15 euro och övriga betalar 20 euro. Busstransport ordnas. Anmälningar och tilläggsuppgifter via Ann-Sofie på Fyren tfn 7234 880 eller 050-3795 658.

Taltidningarna JT:s och ÖB:s medarbetare inbjuds till en gemenskapskväll med program och julgröt tisdagen 11 december kl. 18.00 på verksamhetscentret "Fyren", Otto Malmsg. 9 A 21 i Jakobstad.

Kansliet är stängt mellan jul och nyår. Vi inleder det nya verksamhetsåret med föreningsträff tisdagen 15 januari kl. 18.30 på Fyren. Mera info om evenemangen på medlemsbandet eller från Fyren.

Hälsar styrelsen

Åbolands Synskadade r.f.

Åbolands Synskadade r.f. håller oktober månads träff lördagen den 20.10. kl. 14.00 på Seniorstugan, Elmgrensvägen 2, i Pargas. Program och kaffeservering. Åboborna anmäler sig till Marita, tel. 2315135. Väl mött på medlemsträffen.

Styrelsen

Svenska synskadade i Mellersta Nyland r.f.

Kansliet julstängt 19.12 2007 till 14.1 2008.

Måndagar: Måndagsträffar varje måndag kl. 13.00-14.00 på Tian. Fredriksgatan 35 B 10 i Helsingfors. För program: Lyssna på Medlemsbandet eller se på Internet: www.fss.fi/distriktsforeningar/mellersta

3.12 Carla Rindell berättar om producering av talböcker

10.12 Fotvårdaren Marianne Blom-Lindström på plats

(45 min/pers. 28 e) beställ tid via Tiina på Tian

17.12 Obs! Tid: kl. 12.00 sista måndagsträff i år: Cygnaeus lågstadiums luciataåg med ca 40 barn uppträder

Årets första Måndagsträff 14 januari 2008 med kaffe & samvaro.

Torsdagar: Café Tian fortsätter torsdag 10 januari kl. 17.30.

Tema är Florida/ Key West á la Tiina. Serveras någonting gott & god musik i Miami-cuban stil – raka vägen från Key West.

Teater: Vi har reserverat 15 st. biljetter till AV-teatern (Annegatan 26, Hfors, 2 vån.) till pjäsen Fällan i Brunnsparken tisdagen den 22 januari kl. 19.00. Pjäsen baserar på Staffan Bruuns roman och är dramatiserad av Gunilla Hemming. Biljetterna kostar 12 euro. Beställ biljett via Tiina på Tian senast 15.1.

Julhälsningar

Vi önskar Er alla en riktigt **God Jul och Ett Gott Nytt År 2008**

rehabiliteringshandledarna
Monica, Pia, Barbro och Carina

Vi är lediga över julhelgen:

Monica	20.12- 6.1.
Pia	21.12- 6.1.
Barbro	21.12- 6.1.
Carina	21.12- 6.1.

Dagarna blir kortare och kortare. Det är mörkt när vi vaknar och mörkt när vi går hem från jobbet. Här i Helsingfors är gatorna blöta och skorna blir genomsura.

Så plötsligt tänds julljus och ljusslingor på stadens gator, i skyltfönstren och i hemmen.

Vi börjar allt oftare kolla i kalendern för att räkna dagarna till julafton. Inte slipper vi julbrådskan i år heller. Men är det inte just förberedelserna som skapar den rätta julstämningen.

Julen är ju allt från omsorg, omtanke och fred mellan människor till god mat, samvaro och stämmingsfull julmusik.

Snart tänder vi juleljusen också här på FSS centralkansli och jag tillsammans med alla medarbetare önskar er alla

En God och Fridfull Jul och ett Gott Nytt År 2008.

Tack för det fortsatta förtroendet!

Tack för allt som uträttats inom förbundet och distriktsföreningarna under året som gått!

Jag tillönskar alla en **Stämmingsfull Adventstid, en God Jul och inspiration, energi, glädje och framgång under det kommande året!**

Gunilla Löfman, förbundsordförande

Styrelsen för Svenska synskadade i mellersta Nyland önskar alla medlemmar, syntjänsten och andra som medverkat i föreningen **en riktigt god och lugn jul och ett gott nytt år!**

I decembermörket vill vi med vår julhälsning sprida julstämning till alla läsare. Styrelsen för Norra Österbottens Svenska Synskadade r.f. tackar medlemmar och personal både inom NÖSS, de andra distrikts-föreningarna och förbundet FSS för gott samarbete under det gångna året och samtidigt tillönskar vi alla **En God Jul och Ett Innehålls- och Framgångsrikt Nytt År 2008!**

Distriktssekreterare Ann-Sofie Grankulla önskar alla **En Fridfull Jul och Ett Gott Nytt År!**

Styrelsen för Vasa svenska synskadade r.f. tackar medlemmar och personal både inom VSS, de andra distriktsföreningarna och förbundet FSS för gott samarbete under det gångna året och vi tillönskar alla en **God Jul och Ett Gott Nytt År 2008.**

Ålands synskadade önskar alla en riktig **God Jul och ett Gott Nytt År.**

Svenska synskadade i Västnyland r.f. önskar FSS styrelse och personal samt alla distriktsföreningarna en **God jul och ett Gott Nytt År.**

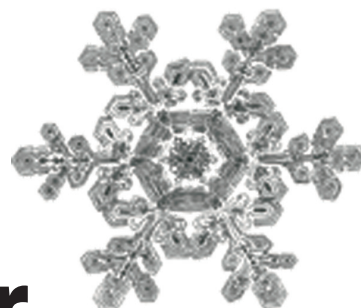

Svenska Synskadade i Östnyland r.f. önskar hela förbundet en **God Jul och Ett Gott Nytt År.**

Åboland Synskadade r.f. önskar hela förbundet en **God Jul och Ett Gott Nytt År.**

Vintertemaläger

i Vuokatti 23-29 februari 2008

Kom med och upplev en vecka i Vuokatti i Sotkamo!
Vi bor tillsammans i stugan Pikkuhovi. På programmet finns uteaktiviteter som skidning, utfärder och promenader i natursköna landskap. Dessutom finns det möjlighet att simma i simhall och bowla. Allt detta i trevligt sällskap!

Tid: Lördagen den 23 till fredagen den 29 februari.

Sista anmälningdagen är 25 januari 2008.

Deltagaravgift: 250 euro, i den ingår resor, kost, logi och program.

Anmälningar och förfrågningar tas emot av Tina på FSS kansli, tfn 09-6962 3010 eller per e-post tina.dunderfelt@fss.fi

